

40 éves évforduló

1978-ban jelent meg a Trapper farmer

Bencze Imre¹

A nyugati országokban a fiatalok divatjában már az 1950-es, 60-as évek óta a legnépszerűbb viselet az indigóval színezett farmernadrág volt. Természetes, hogy a hazai fiatalok is vágytak rá, ez részükre nemcsak egy ruhadarabot, hanem egy „életérzést” is jelentett! A vágy az évek során már követelődéssé érett, úgyhogy lassan a hivatalos szemlélet is átváltott a „tiltott”-ról a „tűrt” álláspontra, s – miután az ország devizális helyzete nem engedte meg a termék importját – különböző fórumok is, pl. a sajtó, egyre erősebben biztatta textilipart a nyugati színvonalú farmer hazai gyártására.

Mi, a BUDAFLAX Csillaghegyi Szövőgyárának fiatal műszakijai is – ekkor a 36 évemmel még én is fiatalnak éreztem magam – vezetésemmel és a gyárigazgatóinktól is támogatva, mindent kipróbáltunk, hogy sikerüljön farmer anyagot gyártani.

1. kép. Az egykori Csillaghegyi Lenáru gyár bejárata

Miután tudtuk, hogy az igazi farmeranyag koptásra kifehéredik, először megpróbáltuk a ponyvaszövetünket az általunk használt kénes színezékekkel így színezni kékre. „Csak tudtok rosszul festeni!” – mondtam a kikészítő kollégáknak.

Sikerült is, és amikor egy ugyancsak próbálkozó gyár képviselőjével együtt behívtak a televízió e témát forszírozó fiataljai, Déri János és Pomezsánszky György, vittem a kékre festett anyagunkat, de vittem egy darab smirglit is.

Kiteregettük, dicsértük az anyagainkat, én bemutattam, hogy a miénk koptatásra ki is fakul!

A televíziósok előbb elnézően mosolyogtak, aztán azal engedtek el, hogy: szedjétek már össze magatokat, és hozzátok farmer anyagot, hiszen ti is látjátok, hogy ez minden csak nem az!

Egyértelmű volt tehát, hogy csak az indigószínezés jöhet szóba. Utánanéztünk, kiderült, hogy egy speciális indigó színező gépsort nyugaton kb. 40 millió forintnak

megfelelő devizáért lehet kapni. Erre a mi vállalatunknak nem volt lehetősége, de a gép kapacitását se tudtuk volna kihasználni.

Ekkor támadt az a gondolat, hogy próbáljuk meg behozatni a láncfonalat láncengeren, hiszen csak annak kellett indigószínezésnek lennie, a vetülék nyers pamut.

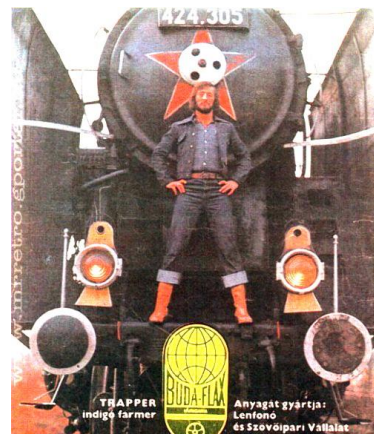
A BUDAFLAX hozzájárult, hogy egy olasz farmergyártó cégtől behozott láncengerral tegyünk egy próbát.

Sikerül behozatnunk egy láncengert és gyorsan be akartuk szerelni egyik szövőgépünkbe, de lehervadt az örömünk, mert egyik géptípusunkba se volt beszerelhető...

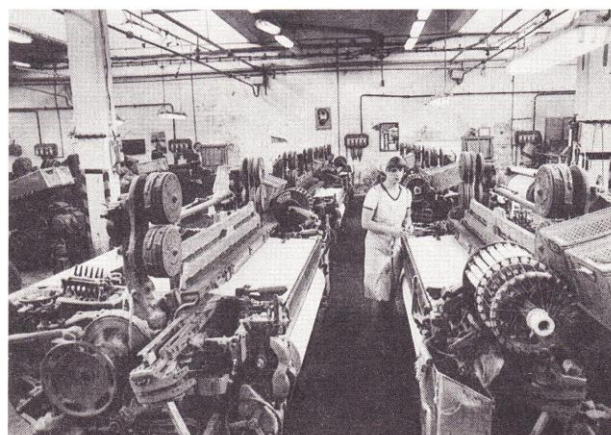
Most mit csináljunk? Végül gyárrészlegvezető kollégám jött rá a megoldásra: kapcsoljunk hátramenetbe, azaz felvetőgépén hengereljük vissza az anyagot a dobra és utána már mehet a mi hengerünkre!

Így is lett, és indulhatott a próbagyártás, elkészültek a mi indigószínezésű farmerünk első méterei, a vállalat kereskedői részéről a név is megszületett: legyen *Trapper!* (2. kép)

Persze előzőleg kielemeztük a nyugati farmeranyagok műszaki jellemzőit – vetülékfonal-finomság, sűrűségek, kötőmód – és a szövőgépet annak megfelelően állítottuk be.

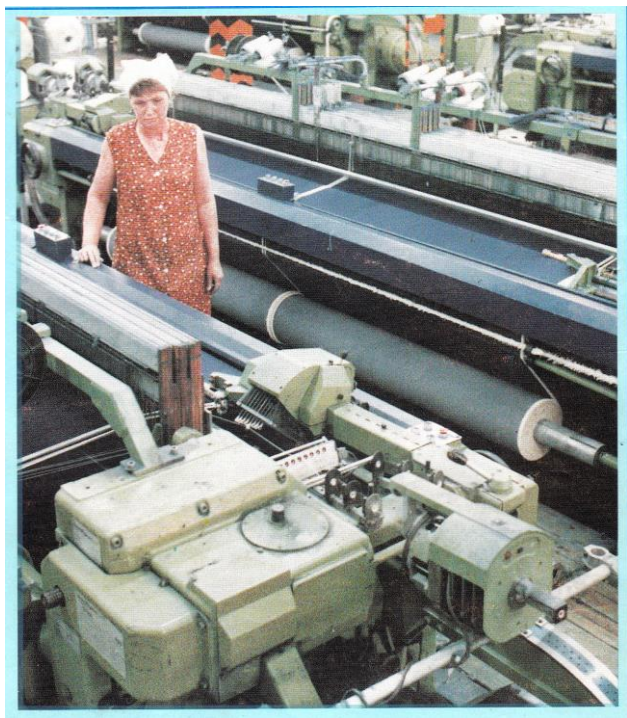
2. kép. Trapper farmeres reklám

A dobtoras Piacanol szövőgép

3. kép

¹ A szerző okleveles gépészmérnök, ma már nyugdíjban, 1977-től 1982-ig a BUDAFLAX Csillaghegyi Szövőgyárának főmérnöke volt.

4. kép. Farmerszövet szövése ragadókaros szövőgépen

Sajnos az áru minőségével több probléma volt, de a kb. 800 méter anyagból ki lehetett venni annyit, hogy elkészülhettek az első nadrág mintadarabok a kiállításhoz, reklámbemutatókra, és időközben a vállalat megszervezte az anyag konfekcionálását is.

1978-ban jöttek is a megrendelések, s mi hályogkövacs módjára vállaltuk, hogy szállítunk, méghozzá jó minőségben.

Pedig komoly gondok voltak a szövés minőségével, nevezetesen vetülekbeszakadások és az ún. táblásság, amik alapvetően a dobtáras automata szövőgépek alkalmazásával függtek össze. Míg a szokásos ponyvaszöveteknél a fenti hibák szinte nem is látszottak, a sötétkéék láncfonalak közé beszórt fehér vetülek minden rendelkezésre álló szinten „ördít”.

A vetülekbeszakadások nagyrészt a cséveváltásoknál fordultak elő, részint a vetülekcséve minőségével és a szövőgép beállításokkal összefüggésében. Ezt a problémát a gépek karbantartásának szigorításával, a technológiai fegyelem rendszeresebb ellenőrzésével igyekeztünk kiküszöbölni.

Nagyobb gond volt a táblásság, amely a szövésnél egymást követő vetülekcsévék fonálának különbözősége miatt állt elő, azaz a szövetkép kb. félméterenként láthatóan más és más volt. A vetülekfonal különbözősége alapvetően a fonal különböző szőrösségéből adódott. Úgy tapasztaltuk ugyanis, hogy az ún. nyitottvégű (open end) fonásnál a fonal szőrössége keresztcsévéként eltérhet, sőt egy keresztcsévén belül is változik.

Szinte mindent megpróbáltunk hogy az egy keresztcsévéből elkészülő vetülekcsévék azonos sorrendben kerüljenek beszőésre, így egy keresztcsévről egy dobozba sorban kerüljenek, az elkészülő vetülekcsévéket sorszámoztuk stb. A szövők kollégák kb. el tudják képzelni hogy ez milyen kimerő munka volt, de elértünk egy már elfogadható áruminőséget.

Láttuk azonban, hogy ilyen kényszermegoldások nem adnak tökéletes megoldást és nem is tarthatók soká fenn, így a vállalatvezetés támogatásával megindítottuk szövőgépen csévelő, ún. unifil berendezések beszerzését

és a szövőgépeinkre való felszerelését. Persze anyagi okokból használtakat vettünk.

A Trapper egyre sikeresebb volt, nemcsak Magyarországon hanem már exportálta is a BUDAFLAX, így az egyre növekvő mennyiség hamarosan megérlelte az igazi fejlesztést: egyre több újrarendszerű – előbb SACM, majd Nuovo Pignone – keresztcsévről dolgozó ragadókaros szövőgépet tudtunk beszerezni és üzembe helyezni (4. kép).

Az angliai Lee Cooper céggel már korábban is kezdődtek együttműködési tárgyalások, de amikor a cég képviselői meglátták, hogy cséves automatákon gyártunk, elálltak a kezdeményezéstől. 1983-ban azonban újrarendszerű szövőgépek megjelenésének láttán mégis létrejött a kooperációs szerződés és a Csillaghegyi Szövőgyár már a Trapper mellett a Lee Cooper indigófarmer alapanyagát is szállította (5. kép).

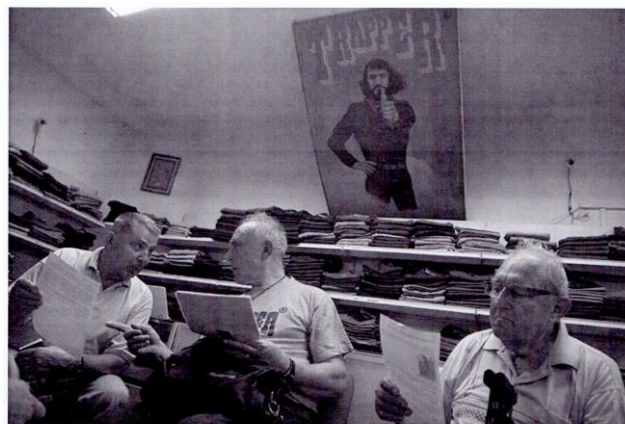

Beindult a Lee Cooper farmer gyártása. Balról: Honti László vezérigazgató-helyettes, Michael Cooper igazgató és Hunyady Zoltánné igazgató

5. kép

A későbbiekben a Trapper újdonsága lassan megszűnt és átadta a helyét a nyugati márkáknak. Ám évekkel ezelőtt, mint fénymadár újjáéledt, ma is kapható és népszerű Budapesten azok között, akik ismerték és jó minőséget akarnak.

Mi, akik annak idején megalkottuk (6. kép), ma is büszkén gondolunk vissza arra, hogy szerény körülményeink ellenére az ún. „keleti blokkon” belül a mi kis országunk tudott igazi „nyugati” színvonalú áruval örömet varázsolni a fiatalok arcára!

Nádasi Sándor, Bencze Imre, Matyasovszky Géza

© Türy Gergely

6. kép. A Trapper „öregjei” a Trapper-boltban (Nádasi Sándor, Bencze Imre, Matyasovszky Géza)